

UMEÅ UNIVERSITET
Pedagogiska institutionen
Sigurd Johansson
090 -138828
Sigurd.johansson@pedag.umu.se

2005-05-23

Till
Nätuniversitetet
Handläggare
Gunnel Wännman Toresson
Box 194
871 24 Härnösand

Slutrapport och ekonomisk redovisning för projektet

Yrkeslärarutbildning

Bilaga: Ekonomisk redovisning

Enligt kontrakt: 2003-12-15
Projektnummer: 5222213
Dnr UmU: 242-4130-03

Bakgrunden till projektet *Yrkeslärarutbildning* var det problem som skapas av Högskoleförordningens krav på 60 poäng inom relevant kunskapsområde för att kunna antas till yrkeslärarutbildning. Bristen på yrkeslärare är stor och de är svåra att rekrytera studeranden. Anledningen är väl känd. Kort beror det på: a) Geografiska orsaker. Det är långt till studieorterna. b) Sociala skäl. Presumptiva studeranden har ofta familj och är socialt etablerade. c) Ekonomiska överväganden. En utbildning ger ingen självklar ekonomisk återbäring. d) Meritokratiska krav. Man har inga akademiska studier. Det kan tilläggas att det största rekryteringsproblemet återfinns hos dem som arbetar inom samhällets Industri – Hantverks – och Servicesektorer.

För att inse problemets vidd måste man också känna till att gruppen yrkeslärare är synnerligen heterogen men att de återfinns i små grupper på i stort sett alla gymnasieskolor. Det är också av vikt att känna till att alla lärosäten inte har erfarenhet av yrkeslärarutbildning eftersom den fram till 1995 var samlade till lärarutbildningar i Stockholm, Göteborgs, Malmö och Umeå.

Samtidigt som projektet *Yrkeslärarutbildning* genomfördes fanns ett annat pågående projekt med namnet: *Forum för rekrytering av yrkeslärare* och som finansierades av Rekryteringsdelegationen. Dess syfte var att prova olika valideringsmodeller inför antagning till yrkeslärarutbildning.¹ Ett resultat av det arbetet är att i dagsläget kan lärarutbildningen anta studenter som genom ett intrikat valideringssystem har befunnits ha kunskaper motsvarande 40 poäng. Samtidigt med en antagning som accepterar 40 poäng uppstår ett tvingande krav på att kunna erbjuda kurser så att 60 poäng kan uppnås inom utbildningens ram. Skillnaden är följaktligen 20 poäng. Det är det sistnämnda – kravet att överbrygga de 40 poäng som validerats till Högskoleförordningens krav på 60 poäng kom att fokuseras i det här specifika projektet.

Syftet med projektet *Yrkeslärarutbildning* var ursprungligen att utveckla samverkansmodeller mellan regionens lärarutbildningar för att lösa regionens brist på yrkeslärare. Det tänktes kunna ske genom att samla representanter för yrkeslärarutbildningarnas administrativa och undervisande personal hos Luleå Tekniska universitet, Umeå universitet, Mitthögskolan, Gävle högskola och Dalarna Högskola till ett antal möten. På dessa möten skulle dels gemensamma lösningar sökas omkring administrativa problem med rekrytering och validering, dels samordningsmöjligheter som kunde finnas i alternativa modeller för undervisningens genomförande.

Representanter från nämnda lärosäten kom under projektets gång att mötas vid fem tillfällen. Mycken tid ägnades åt att beskriva de olika modeller som lärosätena tillämpade. En hel del tid kom även att ägnas åt andra lärarkategorier än yrkeslärare inom Industri – Hantverk och - Service. Framst gällde det lärarutbildningen för Omvårdnadslärare, Barn- och Fritidslärare och kanske den grupp där alla upplevde stora problem, nämligen lärare på gymnasieskolans Teknikprogram. Visserligen är det tveksamt om gruppen kan hänföras till yrkeslärare men deras verksamhet tangerar i många fall yrkeslärarnas.

Förutom de fem fysiska mötena gjordes ansträngningar att genomföra möten med webbkonferenser. Två möten genomfördes med stöd av tekniker på Umeå universitet. Resultatet var inte direkt uppmuntrande främst beroende på att ljudet inte fungerade tillfredsställande för alla. Trots detta upplevdes erfarenheten som givande och en slutsats som kan dras är att om tekniken fungerar kan en del fysiska möten ske via sådana konferenser. De

¹ Slutrapporten presenteras på http://www.rekrytering.gov.se/Rekrytering_asp/Slutrapporter/Validering/Yrkeslarare_umu.doc

två som genomfördes kan sägas motsvara ett fysiskt möte. En hel del respengar sparades trots att deltagarna kunde köpa in kameror för projektets medel.

Uppstartsmöte i Umeå 040205

Deltagare från Nätuniversitetet, alla involverade lärosäten förutom Mitthögskolan fanns representerade. Huvuddelen av mötet ägnades åt att vi informerade varandra om vår verksamhet omkring yrkeslärarutbildning. Det visar sig att vi har olika strukturer för kurserna och att olika modeller för undervisningen.

Möte i Gävle 040420

Alla involverade lärosäten fanns representerade.

Mötet ägnades till största delen åt valideringsproblematiken. En person från CV centrum redogjorde för deras arbete. Lämpliga kurser som skulle kunna användas för komplettering upp till 60 poäng redovisades. Två kategorier kunde urskiljas. Den ena kategorin fokuserar verksamhetsområden inom olika yrken medan den andra kan sägas vara på en mer generell nivå och därigenom användbar inom de flesta yrken. Exempel på den första är Träteknik och PLC-system medan exempel på den senare kategorin är "Yrkesutbildning och arbetsliv 10 poäng som behandlar yrkespedagogiska aspekter med tillämpning på alla yrkesområden.

Webbmöte 040528

Eftersom resekostnaderna upplevdes som tyngande beslöt projektledaren att vi skulle prova Marratech webbkonferenssystem. Varje lärosäte köpte en kamera och Pedagogiska institutionens tekniker bistod med anvisningar och råd vid installationer och uppkopplingar. Detta är inte platsen att redovisa erfarenheter från dessa två webb baserade möten men kort kan sägas att försöket upplevdes som lärorikt och något som vore väl värt att utveckla ytterligare. Hur försöken har kommit att utvecklas mer nedan där några tankar om den framtida utvecklingen behandlas.

Webbmöte 040610

Eftersom det var stora kommunikationsproblem på det första webb mötet genomfördes ytterligare ett efter fjorton dagar. Under det mötet redovisades resultat från undersökningar om yrkeslärarutbildning som gjorts inom yrkeslärarutbildningen i Umeå. En redovisning behandlade hur de nuvarande studenterna upplevde sin vandring från sitt yrkesliv via lärarutbildning och till gymnasieskolan. En annan gällde hur kommuner och skolor hanterade pensionsavgångar och nyrekrytering. En tredje hur verksamma "obehöriga" yrkeslärare upplevde sin situation.

Möte i Härnösand 040908

Alla involverade lärosäten fanns representerade.

Slutrapporten till Rekryteringsdelegationen redovisades. I anslutning till detta kom valideringsverksamheten och relationen till poäng att diskuteras. Alla högskolor redovisade sin verksamhet med yrkeslärarutbildningen det framkom att rekryteringsproblemen kvarstår. Frågan om acceptans för varandras kurser diskuterades. I dagsläget upplevde det inte som något problem utan vi enades om att fullt ut acceptera de kurser som presenteras på vår portal. Vidare diskuterades hur yrkeslärarutbildningen skulle kunna utvecklas med distansutbildning, en fråga som återkommer nedan.

Efter mötet gjordes ett uppskattat besök på Myndigheten för Sveriges Nätuniversitet.

Möte i Luleå 041124

Förutom Högskolan i Dalarna fanns alla involverade lärosäten representerade. Portalens utseende i nuvarande skick visades och önskemål om revideringar diskuterades. Vidare visades hur Quick time kan användas för föreläsningar och studiehandledning kan användas i en framtida yrkeslärarutbildning i distansform. Även detta återkommer i tankar om framtiden.

Under mötet kom även frågan om Tekniklärarutbildning för gymnasieskolan att behandlas. Denna lärarkategori har liknande problem som yrkeslärarutbildningen.

Avslutande möte i Skellefteå 050208

Alla involverade lärosäten fanns representerade. Mötet hölls i nära anslutning till rikskonferensen "Framtidens Yrkeslärare".

Den viktigaste frågan berörde portalens överlevnad och framtida utveckling. Något svar på hur detta ska organiseras eller finansieras finns inte för närvarande. Dock har samverkan mellan Nätuniversitetets tekniker och Pedagogiska institutionens tekniker utvecklats så att portalens hemsida kan redigeras av båda. Önskvärda tillägg av kurser till Portalen kan lämnas antingen till: Lillemor.johansson@pedag.umu.se eller Sigurd.johansson@pedag.umu.se
Portalens adress är: <http://www.projekt.netuniversity.se/page/1145/startsidan.htm>

Nationellt möte i Stockholm 050517 – 18

Frågan om kompletterande kurser behandlades under mötet. Information om Portalens framväxt i samverkan mellan de Norrländska lärosätena lämnades. På mötet uttalades ett önskemål om att få tillgång till portalen och att själva kunna erbjuda kurser via den. Inga beslut togs emellertid utan snarare en allmän önskan om att kunna vara med. Det bör emellertid noteras att kompletterande kurser är ett problem som delas av alla lärosäten där yrkeslärare antas och som inte uppnår kravet på 60 poäng inom relevant kunskapsområde.

Ekonomisk redovisning:

Projektets resultat.

Det kan konstateras att någon gemensam lösning för de Norrländska yrkeslärarutbildningarna på administrativa problem vid rekrytering och validering inte har skett. Däremot har information förts mellan lärosätena och olika lösningsalternativ tydliggjorts. Inför framtiden kommer det samförstånd som skapats genom projektet att vara av stort värde vid VFU placering av yrkeslärarstudier. De gör oftast sin VFU nära bostadsorten och passerar ofta då de gränser inom vilka de olika lärarutbildningarna har avtal. Denna fråga har inte behandlats specifikt under projektets möten men en acceptans finns för att yrkeslärarna inte alltid passar i ett storskaligt utbildningssystem som bygger på fasta regler.

Projektet synliga resultat är den Portal som skapats för kompletterande högskolekurser och som ligger på Nätuniversitetets hemsida. Den fråga som kvarstår är hur den ska kunna hållas levande.

Tankar inför framtida utveckling

Även om en slutrapport kanske inte är den lämpligaste platsen för att utveckla tankar om yrkeslärarutbildningens framtid tar jag mig ändå friheten att göra just detta. Om vi återgår till huvudproblemet, nämligen bristen på yrkeslärare, så finns idag denna bild. Med validering löser vi delvis problemen med de meritokratiska kraven. Under portalen finner vi möjliga kompletterande högskolekurser. Med en utveckling av distansutbildning minskas de

geografiska, sociala och ekonomiska aspekterna för en rekrytering till yrkeslärarutbildning. Trots detta är volymen av studerande allt för låg för att med dagens studentpeng få bärighet på varje enskilt lärosäte. Bristen är stor men de är allt för få? Den ekvationen går inte ihop. Man skulle också kunna säga att utifrån det specifika behovet av yrkeslärare så är antalet lärosäten för stort. Det nu sagda gäller som syns yrkeslärarutbildningens ramar med det regel- och ramverk den befinner sig inom. Vi lämnar nu detta och övergår till undervisningens genomförande.

Som nämnts ovan provades inom detta projekt ett webb baserat konferenssystem med blandat resultat. Samtidigt med det försök vi gjorde hade vi en kurs för en grupp yrkeslärare i Skellefteå. Deltagarna var spridda mellan Luleå, Östersund och Härnösand. Vi provade, med lite ekonomiskt stöd av Pedagogiska institutionen och med teknisk support av dess tekniker att genomföra några webb konferenser. I dagsläget har vi haft fyra stycken, var och en två timmar lång. Resultatet kommer att redovisas på ICTE.s konferens i Caceres i juni i år. Kort kan sägas att det går bättre och bättre. Några diskussioner har vi inte lyckat skapa men systemet fungerar utmärkt för redovisningar. Det har också inneburit att vi kan ha färre fysiska möten men de vi har kan vi lägga på en reflektiv och kritisk nivå. Kort sagt, färre fysiska möten men med en högre kvalitet. Vi har tankar på att prova att genomföra grupparbeten med systemet och även individuell handledning men det har ännu inte blivit gjort.

Samtidigt med detta har vi börjat utveckla föreläsningar och studieanvisningar med bifogade uppgifter via "streaming" video. Det är inget avancerat system utan görs med enkla Quick time program och med support av institutionens tekniker. Överhuvudtaget har vi strävat efter enkelhet och säker funktion. Modellen fungerar men behöver utvecklas och struktureras. Exempel på hur vi organiserat skriftligt material och föreläsningar med studie- och uppgiftsanvisningar finns på adressen: <http://alfa.ped.umu.se/projekt/vet-tt/index.html>

Ytterligare ett led om möjliga alternativ för att lösa yrkeslärarutbildningens specifika problem kan härledas bakåt till AMU och deras utbildningsmetodik. Den byggde på att kursdeltagarna skulle lösa/behandla och redovisa ett antal väl valda uppgifter. En poäng var att ordningsföljden endast i undantagsfall var given. De tillämpade även individuell antagning så studenterna började en utbildning oberoende av tiden på året. Sammantaget blev det en undervisning med mycket stor flexibilitet. Om man skulle applicera den modellen på yrkeslärarutbildningen skulle man på webben skapa en uppgiftsbank där kursdeltagarna skulle kunna välja uppgift och arbeta med en i sin egen takt o för att slutligen redovisa för läraren.

Med en modell som skissas ovan skulle förmodligen många av de problem som finns i yrkeslärarutbildning kunna lösas. Visserligen skulle kanske andra uppstå men eftersom dagens system inte klarar att lösa den brist som finns så skulle det ändå inte bli värre. Det problem vi står inför är att finansiera den arbetstid som krävs för att arbeta fram en komplett modell.